

(इंग्रजीमध्ये टंकलिखित न्यायनिर्णयाचे मराठीमध्ये भाषांतर)

सर्वोच्च न्यायालयाचे अहवाल (१९९६) २ एस. सी. आर. पान क्र. ८७-८९

दिवाणी अपील क्र. ३४३४/१९९६

सुरिंदर कुमार आणि इतर.

विरुद्ध

ईश्वर दयाळ आणि इतर.

२ फेब्रुवारी, १९९६

[के. रामास्वामी आणि जी. बी. पटनायक, जे.जे.]

नागरी प्रक्रिया संहिता, १९०८ :

आदेश २१ नियम ३२—हुकुमाची अंमलबजावणी— पर्यायी व्यवस्थेसाठी पक्षकार सहमत - पक्षकारांनी सहमती - म्हणून जुना हुकूमनामा आता अस्तित्वात नाहीत - न्यायालय आणि उच्च न्यायालयाची अंमलबजावणी करण्याचे निर्देश देताना स्पष्टपणे चूक झाली आहे.

दिवाणी अपील अधिकार क्षेत्र : दिवाणी अपील क्रमांक ३४३४/१९९६.

१९९३ च्या सीआर क्रमांक ३८०१ मधील पंजाब व हरयाणा उच्च न्यायालयाच्या २१.४.९४ च्या न्यायनिर्णय व आदेशावरून.

ई.सी. अग्रवाल अपीलकर्ते यांच्यासाठी

सत्यदेव बन्सल आणि अमिता गुप्ता यांनी प्रतिवादींची बाजू मांडली.

न्यायालयाचा खालील आदेश देण्यात आला

अनुमती दिली.

आम्ही दोन्ही बाजूंचे म्हणणे ऐकून घेतले आहे. विशेष अनुमतीद्वारे हे अपील पंजाब व हरियाणा उच्च न्यायालयाने २१.४.१९९४ रोजी सीआर क्रमांक ३८०१/९३ मध्ये दिलेल्या आदेशावरून उद्भवले आहे. अपीलकर्त्यांच्या आईला संयुक्त भिंत एबीएफएईडीसीमध्ये एफ अँड जी दरम्यान खिडकी बांधण्यास मनाई करण्याच्या कायमच्या मनाई च्या खटल्यात, कनिष्ठ न्यायालयाने त्यावर हुकूमनामा पारित केला व असे निरीक्षण नोंदविले की, १-१/२ फूट जाडीची भिंत ही संयुक्त भिंत होती आणि त्यामुळे याचिकाकर्त्यांच्या आईला संयुक्त भिंतीतील खिडकी उघडण्याचा अधिकार नव्हता. हुकूमनामा अंतिम झाला होता. त्यानंतर, मान्य तथ्ये अशी आहेत की वरील झिग-झॅग भिंत असलेले ३०' क्षेत्र प्रतिवादी-डिक्रीधारकांना विकले गेले आणि अपीलकर्त्यांनी सरळ भिंत बांधली आहे. उलटतपासणीत प्रतिवादीने भिंत

एबीची रुंदी ९" असल्याची कबुली दिली होती. घटनास्थळ वॉल एफजी ची रुंदी देखील ९" आहे. हे घर सुरिंदर कुमार यांनी जानेवारी १९९१ मध्ये बांधले होते. वॉल एबीही नव्याने बांधण्यात आली आहे. ए ते बी ही भिंत सुरिंदर कुमार यांनी स्वतःच्या जागेत बांधल्याची कबुलीही देण्यात आली. या मान्यता लक्षात घेता आता हे स्पष्ट झाले आहे की, ब ते अ ही भिंत अर्जदारांनी बांधलेली ९" जाडीची आहे. वाद एवढाच आहे की जी ते एफ दरम्यानची भिंत संयुक्त भिंत आहे की नाही. सध्याची एफ ते जी ही भिंतही ९" जाडीची असल्याची प्रतिवादींनी केलेली कबुली लक्षात घेता आणि नवीन भिंत व पूर्वीची भिंत जीएफईडीसी यांच्यामधील झिंग-झॅंग भिंतीतील जमिनीची विक्री झाली होती, हे लक्षात घेता आवश्यक निष्कर्ष असा आहे की संयुक्त १-१/४ फूट जाडीची भिंत आता अस्तित्वात नाही आणि नवीन भिंत बांधण्यात आली आहे.

अपीलकर्त्याने ब ते अ अशी ९" रुंदीची नवीन भिंत बांधली आहे आणि एफ आणि जी ही भिंत ९" रुंदीची देखील बांधली आहे, तेव्हा आवश्यक निष्कर्ष असा असेल की संपूर्ण सरळ भिंत अपीलकर्त्यांनी त्यांच्या स्वतः च्या जमिनीत ९" रुंदीची बांधली होती आणि नवीन घरासह ज्यात आता खिडकी उघडली गेली आहे हे मान्य आहे. घेतलेल्या अवमान कारवाईमुळे ते बंद झाल्याचे दिसून येईल. प्रश्न असा आहे - १९६५ मध्ये पारित केलेला हुकूम दि.प्र.स.च्या आदेश २१ नियम ३२ अन्वये अंमलात आणता येईल का? त्यात म्हटले आहे की,

ज्या पक्षाविरुद्ध कायमस्वरूपी बंदीचा हुकूम देण्यात आला आहे, त्याला हुकूमनामा आदेशाचे पालन करण्याची संधी मिळाली असेल आणि तो त्याचे पालन करण्यास जाणीवपूर्वक अपयशी ठरले असेल, तर दिवाणी तुरुंगात नजरकैदेत ठेवून किंवा त्याची मालमत्ता जप्त करून किंवा दोन्हीद्वारे मनाई आदेशाच्या बाबतीत या हुकुमाची अंमलबजावणी केली जाऊ शकते. याचिकाकर्ते हिताचे वारसदार असले, तरी हुकूम पारित झाल्यानंतर बदललेली परिस्थिती असल्याने आणि अपीलकर्त्यांनी स्वतःच्या जागेत स्वतंत्र भिंत बांधून खिडकी उघडल्याने आधी पारित केलेला हुकूम अंमलात आणता येत नाही. त्यामुळे आदेश २१ नियम ३२, दि.प्र.स. अंतर्गत केलेली अंमलबजावणी लागू केली जाऊ शकत नाही आणि ती अंमलात आणता येत नाही.

त्यामुळे दि.प्र.स.च्या आदेश २१ नियम ३२ अन्वये अस्तित्वात नसलेल्या आदेशाची अंमलबजावणी करण्याची कार्यवाही करणे खालील न्यायालयांनी चुकीचे ठरविले. प्रतिवादींनी असा युक्तिवाद केला आहे की अपीलकर्त्याने केलेल्या विक्री करारात त्यांनी भिंतीला संयुक्त भिंत म्हणून संबोधले आहे. प्रतिवादींनी पुराव्यांमध्ये दिलेली कबुली लक्षात घेता, जरी पुरावे असले तरी पक्षकारांनी बदललेल्या परिस्थितीसाठी सहमती दर्शविली आहे आणि पूर्वीची संयुक्त भिंत १-१/२' रुंदीची आणि एच ही केवळ ९" रुंदीची नवीन भिंत असताना बदललेली परिस्थिती लक्षात घेता, अपीलकर्त्यांनी त्यांच्या भिंतीची रुंदी कमी केली आहे आणि हवेच्या

गरजेचा आनंद घेण्यासाठी स्वतःच्या जागेतील खिडकी उघडली. त्यानुसार, आता अस्तित्वात नसलेल्या जुन्या आदेशाची अंमलबजावणी आणि खिडकी बंद करण्याचे निर्देश देण्यात अंमलबजावणी करणारे न्यायालय आणि उच्च न्यायालय स्पष्टपणे चुकले होते, असे आमचे म्हणणे आहे.

त्यानुसार अपील मंजूर केले जाते. खर्चाबाबत कोणतेही आदेश नाहीत.

जी.एन.

अपील मंजूर करण्यात येते.

अस्वीकरण

या न्यायनिर्णयाच्या मराठी भाषेतील या अनुवादाचा वापर हा पक्षकारास त्याच्या/ तिच्या मातृभाषेमध्ये त्याचा अर्थ समजून घेण्यापुरताच मर्यादित राहील आणि त्याचा इतर कोणत्याही कारणाकरता वापर करता येणार नाही तसेच इंग्रजी भाषेतील न्यायनिर्णय हाच सर्व व्यावहारिक आणि कार्यालयीन वापराकरिता विश्वसनीय असेल आणि तोच त्यातील आदेशाच्या निष्पादन आणि अंमलबजावणी करता वैध मानला जाईल.

X-X-X-X